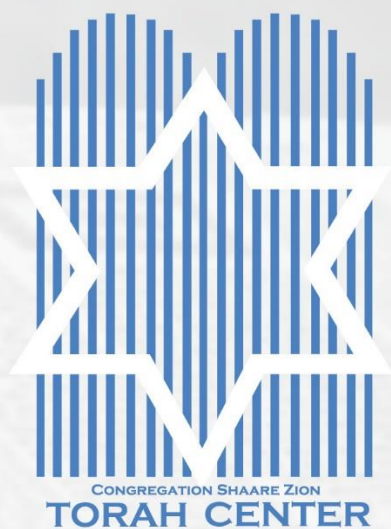

צדקה מגוים

רפואה שלמה הרב מנחם בן חנה

TOPIC DISCUSSION

ACCEPTING TZEDAKA FROM GOYIM

RECEIVING CHARITY FROM GENTILES

The Gemara states that it is forbidden to publicly receive charity from a gentile.

10. מסכת סנהדרין כו: n Masechet Sanhedrin 26b

Rav Nachman said: Those who “eat the other thing” (Rashi – those who accept charity from gentiles) are invalid to be witnesses. This is only if it is done in public, but in private he is not disqualified. And even in public, it was only said that he is disqualified when it is possible for him to be sustained in private, and nevertheless he disgraces himself in public. But where it isn’t possible – this is his livelihood.

10. מסכת סנהדרין כו:

אמר רב נחמן: אוכלי דבר אחר פסולין לעדות. הני מילי – בפרהסיא, אבל בצינעה – לא. ובפרהסיא נמי לא אמרן אלא דאפשר ליה לאיתזוני בצינעה, וקא מבזי נפשיה בפרהסיא, אבל לא אפשר ליה – חיותיה הוא

Rashi explains that accepting charity from gentiles constitutes a *chillul Hashem* (a desecration of G-d’s Name), which when done for the purpose of receiving money thereby invalidates one from being a witness. The *Levush* explains why such an action is considered a *chillul Hashem*.

11. לבוש | יו”ד קנד N Levush, Yoreh Deah 154

Since the gentiles will say: How lowly is this nation, who does not support its poor themselves.

11. לבוש | יו”ד קנד

שאומרים הגויים כמה מגונה אומה זו שאין מפרנסין עניהם.

The Gemara cited above indicates that the prohibition applies only to receiving *tzedaka* from gentiles publicly. However, the Gemara below seems to show that it is problematic to do so even privately.

12. מסכת בבא בתרא י: n Masechet Bava Batra 10b

Ifera Hurmiz, the mother of King Shapur², king of Persia, sent four hundred dinars to Rabbi Ami, but he did not accept them. She then sent them to Rava, and he accepted them for the sake of peace with the kingdom. Rabbi Ami heard and was angry. He said: Does Rava not accept the lesson of the verse: “When the boughs are withered, they shall be broken off; the women shall come and set them on fire” (Yeshayahu 27:11)?³ And why did Rava accept the money? For the sake of peace with the kingdom.

12. מסכת בבא בתרא י:

איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא, שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו; שדרינהו קמיה דרבא, קבלינהו משום שלום מלכות. שמע רבי אמי איקפד, אמר: לית ליה ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה? ורבא? משום שלום מלכות. ורבי אמי נמי משום שלום מלכות?

2. *Shevur Malka*, or King Shapur, was the name of two Persian kings in the Sassanid dynasty, which ruled over Persia and Babylonia. Their kingdom stretched from Syria to Asia Minor. King Shapur the first was a lover of Israel, and had a strong friendship with the Amora Shmuel. There was hope among the Jews that during his reign, the Temple would be rebuilt, similar to in the days of Darius. King Shapur the second, though, hated the Jews and charged them with harsh taxes. However, his mother Ifera Hurmiz was a lover of Israel and even saved Rava from a decree of death given by her son.

3. This prophecy of Yeshayahu was given regarding the Assyrians and Egypt. According to Rashi and Radak, it may also refer to the war between Israel and Edom at the end of days – the war of Gog and Magog. The prophet compares Egypt (or Edom, according to Rashi) to a tree, which will be easy

But did Rabbi Ami not also see the importance of accepting the money for the sake of peace with the kingdom? He should have distributed the money to the gentile poor rather than to the Jewish poor. But Rava also gave the money to the gentile poor and not to the Jewish poor. And Rabbi Ami got angry because those who reported the story to him did not conclude it before him.

דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים. ורבא נמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו, ור' אמאי דאיכפד הוא – דלא סיימוה קמיה

The **Shulchan Aruch** rules in accordance with the Gemara in *Sanhedrin* but does not refer to the Gemara in *Bava Batra* concerning receiving charity privately.

Ⓝ Shulchan Aruch, Yoreh Deah 254:1

It is prohibited for a Jew to take charity from a gentile in public. If one is unable to survive with the charity of Jews and cannot take it from gentiles in a private manner, it is permitted.

13. שו"ע | יו"ד רנד"א

אסור לישראל ליטול צדקה מן העובדי כוכבים בפרהסיא. ואם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל, ואינו יכול ליטלה מעובדי כוכבים בצינעא, הרי זה מותר.

The **Taz** suggests that the Gemara in *Bava Batra* refers to a situation where the gentile desires to give charity specifically to Jewish poor and support them, while the *Shulchan Aruch* and Gemara *Sanhedrin* refer to a case where the gentile simply wishes to help anyone in need. **Rav Shmuel Wosner** suggests alternatively that even in private there is still a prohibition and a slight desecration of G-d's name.

⬠ Responsa Shevet HaLevi 2:126

It is prohibited for a Jew to take charity from a gentile in public. See the *Rishon Letzion*, [who explains] that even in private there is a slight desecration of G-d's name. Alternatively, it is due [to the prohibition] of "when the boughs are withered," as is explained in the first chapter of *Bava Batra*. And it is prohibited to take from a gentile as long as one has the ability to take from a Jew. However, regarding the invalidity for testimony – this is specifically if done in public.

14. שו"ת שבט הלוי | ב:קכו

אסור לישראל ליטול צדקה מן העכו"ם בפרהסיא וכו'. עיין בראשון לציון דגם בצינעא איכא קצת חלול ה', א"נ משום ביבש קצירה וגו' כמבואר פ"ק דב"ב ואסור לו ליטול מן הגוי כ"ז שיכול ליטול מישראל אלא דלענין פסול עדות הוא דוקא פרהסיא, ומיושב בזה קושית הט"ז ס"ק ב' יע"ש.

FURTHER IYUN

For a more extensive discussion regarding accepting charity from gentiles, see page 78.

The **Tzitz Eliezer** distinguishes between receiving charity from gentiles in general, where there is sometimes room to be lenient, as opposed to from idol worshipers, where one should be stringent, based on a ruling of the **Rambam**.

to burn down when the roots dry out. The analogy is that when the merits of Egypt (or Edom) expire, they will fall. Rav Ami was upset with Rava for allowing them to do *chessed* with the Jews, thereby extending their reign.

Responsa Tzitz Eliezer 15:33

As head of the department of Cardiology at the Shaarei Zedek Hospital [in Jerusalem], they brought me a gentile volunteer from the Diaspora. The question arose whether it would be permitted to accept her, as it is prohibited to accept charity from gentiles, as is mentioned in *Masechet Bava Batra*...

First, I wanted to bring to your attention that in order for me to have a complete picture [of the case], the question should have specified which religion the volunteer follows. For regarding this *halacha* of not accepting charity from gentiles, there is another *halacha* in the Rambam in *Hilchot Melachim* 10:10, where he distinguishes between an idolater and a *ben Noach* (Noachide) who isn't an idolater. He rules [there] that if a *ben Noach* wishes to do one of the mitzvot of the Torah [not included in the seven mitzvot for Noachides], we do not prevent him from doing so. If he brought a burnt offering [*olah*], we would accept it, if he gave charity we would accept it and give it to the Jewish poor, see there inside...

Other *poskim* rule that in contemporary times, there may be a problem of proselytization, though if it is clear that this is not the intention of the donors, it may be permitted.

Responsa Devar Chevron 3:2 (by Rabbi Dov Lior of Kiryat Arba-Hebron)

Question: May we accept support from a Christian organization for our work regarding *Har Habayit* (the Temple Mount)?

Answer: One may not accept support from the Christians in any way and for any purpose. Their intention is to help Am Yisrael in order that at a certain time we will believe in "that person." Rav Kook has already written about this in his letters that even medicine for sick people would be prohibited to accept... Recently, they also wished to distribute *ma'ot chittim* money (given as charity before Pesach), and a signed letter was publicized signed by a number of rabbis, including Rav Avraham Shapira [former chief rabbi of Israel] not to accept any support from them, and this is my humble opinion as well. However if there is a gentile who wishes to donate, not because of his religion but rather because he knows Jews and respects them, there is no prohibition of receiving presents from them (see *Yad Rama, Bava Batra*, section 132).

15. שו"ת ציץ אליעזר | טו:לג

בתור טכנאי ראשי במכון הלב בביה"ח שערי צדק הביאו לפני כב' מתנדבת מחו"ל, שנודע לו שהיא לא יהודיה, ונתעוררה על כן אצלו השאלה אם מותר לקבלה, כי הרי אסור לקבל נדבות מעכו"ם כדאיתא בב"ב ד' י'...

והנה בראשונה ברצוני להעיר לו כי לשם השלמת תמונת – השאלה היה צריך לברר ולכתוב לי לאיזו דת – נכרית משתייכת המבקשת, כי בהלכה זאת של אין מקבלים צדקה מעכו"ם ישנה הלכה נוספת בזה ברמב"ם, והיא לו בפ"י מה' מלכים הלכה י' שמחלק בזה בין ע"ז לבין בן נח שאיננו עובד ע"ז, ופוסק, שבן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו מלעשותה כהלכתה, ואם הביא עולה מקבלין ממנו, נתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין לעניי ישראל וכו' עיין שם...

16. שו"ת דבר חברון | ג:ב

שאלת, האם מותר לך לקבל תמיכה מארגון נוצרי למימוש תכניותיך בהר-הבית.

תשובה: אין לקבל מהנוצרים שום תמיכה בכל דרך שהיא ולכל מטרה שהיא. כוונתם ודאי לעזור לעם-ישראל על-מנת שבבוא העת יאמינו ב"אותו האיש". וכבר כתב על כך מרן הרב קוק זצ"ל באיגרותיו ("אגרות הראי"ה" ד', עמודים עד-עה, אגרת א'סא), שאפילו תרופות לאנשים חולים אסור לקבל מהם. לאחרונה, הם גם רצו לחלק "קמחא דפסחא", ויצא כרוז שחתמו עליו מספר רבנים – וביניהם מרן הגאון הרב אברהם שפירא (זצ"ל) – שאין לקבל מהם שום תמיכה, וכן נראה גם לעניות דעתי. אמנם, אם יש אינו יהודי שרוצה לתרום, לא בגלל אמונת הנצרות, אלא שהוא מכיר יהודים ומכבד אותם – אין איסור לקבל מהם דורון (עיין "יד רמ"ה" בבא בתרא פרק א, אות קלב).

הלכות בית הכנסת סימן קנר

לְיִשְׂרָאֵל, אֲסוּר לְהַדְלִיק (טו) (מה) בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת: הגה (מו) אף־על־פי שמתירים להדליק. מומר עובר־בזבחים שנהן (מו) שנה או גר לבית־הכנסת (טו) (מה) אסור להדליק (פסקי מהרי"ו סי' ס"ד). וצ"ל ביוֹרֵה־דָּעָה סימן קלט ורנר בדינים אלו: יב יעקב שְׁנֵמָצָא בְּשִׁמּוֹן שֶׁל בֵּית־הַכְּנֶסֶת, (מט) אם הוא (יז) מאוס (ג) אסור להדליקו (יח) [*] בְּבֵית־מִגֵּן אֲבָרָה

התפללו נמוכו והתם הלא נבטול: יח אסור להדליק. דמי לקרן שאין מקבלין ממנו (שם) ואם כן אפילו מומר לחלל שנתנו לנדר אין מקבלין כדליתא נחולין דף י"ז ו"כ הרמב"ם פ"ג ממעשה הקרבנות. וצ"ח ס"ח תרפ"ו כמזל דלם נתן מעות לכמוס ס"ח נשמו שרי וז"ל הש"ך נס"ח נשמו מנ"ט ח"צ סימן קנ"ד: יט אם

ספר
דברים

משנה ברורה

מצדדים להורות בקרבן ה"ז. ולענין ספקים מבחי איללים, שהם עשויין רק לשיקוה בעלמא ולא לנוי לעכ"ס, פסק הפרימגדים דמתירים לבית־הכנסת אף בלי בשול: (מו) שְׁעוֹת או גר. והוא הדין (לו) שְׁאֵר דברים: (מה) אסור להדליק. דמי לקרן שאין מקבלין ממנו, (לט) והוא הדין ממומר לחלל שבת בפרהסיא (לט) או מומר להכעיס אפילו באחד משאר עבירות, שאין מקבלין מהן שרבו, אין מקבלין מהן דבר לבית־הכנסת: מיהו, אם נתנו מעות לכתב ספריתורה בשמן, שרי [מ"א]: יב (מט) אם הוא מאוס. ואפילו יש ששים נגדו דמתר

מחצית השקל

אפודיט במס' ע"ז דף מ"ד ע"ב: (ס"ח) אסור בו דמי לקרבן. ר"ל דבגוי נתי דאין מקבלין ממנו צדקה לפי שהיא מכפרת וכו' כי היכי ולא להרי ליה כפרה אין מקבלין ממנו. מ"מ קרבן פדיון שנינו מכפר מקבלין כדמכרי מקרא דאיש אינו לרבות הגוים. אבל מומר מעטו קרא אפילו מקרבן: וכדא"י בחולין דף ה'. ואמר שם דאיש אינו מומר רק לחלל שבתות בפרהסיא או לנסך היין הוי מומר לכל התורה: ובס"ח סי' כו' וז"ל הש"ך בו' זיל שם עמ"ש בש"ע שם שאין מקבלין ממנו צדקה. אבל אם נדר דבר להכ"כ מקבלין מהן. אבל לא מן המומר. וכתב ע"ז הש"ך ובתשרי פבר"ט נראה שמתקבלין מן המומר שכן אע"ג דאמר אדם כי יקריב מכם להוציא את המומר. היינו בקרבן ודמי ליה. אבל הקריש לענין או הקריש לבית הכנסת מקבלין עכ"ל. מבואר דהמבייט חלק עמ"ש בש"ע. וכן סי' חסידים. ואין חילוק בין ס"ח או דבר אחר הכל מקבלין ממנו. דלא כנראה מס' א"ר ע"ש: ודע שכן ה"טו סי' ח' דכמו שאסור להדליק בבתי"כ נר שולק בבית ע"ז דכ"ש מנודות שנשחשם בהן לע"ז דאין להשתמש בהן בבתי"כ ואפי' בביתו עכ"ל. הגה מ"ש לאסור המנודה דהיינו

שער הציין (לו) יורה־דעה רנ"ד: (לח) מִגֵּן־אֲבָרָה: (לט) פרימגדים:

שבות יעקב

חלק ג - סימן פה

שאלות ותשובות

לצדקה, דאין מקבלין מהן אלא במקום שלום מלכות החירו כדאיתא ביו"ד סי' רנ"ד, פשיטא שאין מקבלין ממושעי ישראל. ותמה אני על הש"ך שהעתק כלל דברי המבי"ט בזה שהוא נגד הלכה. גם אין מקום לבעל דין לחלק ולומר דהכי שנוי קודם שנעשה פושעי ישראל מקבלין ממנו אף אחר שנעשה פושעי ישראל. זה אינו, חדא דלשון הש"ס וכל הפוסקים דנקטו הלשון אין מקבלין מהן משמע דהכל תלוי בשעת הקבלה, וכן מוכח להדיא בש"ס דחולין (ה' ע"א) דמקשה הא גופא קשיא אמרת אין מקבלין והדר תני מקבלין ממושעי ישראל, ומדחיק הש"ס לחלק בכמה גווני. ואם איתא דיש לחלק בין היכא שנדר מקודם או נדר אח"כ, הוי לחלק כן ולא קשיא כלל קושיית הגמרא. אלא ודאי דאין לחלק, כי הכל תלוי בשעת הקבלה אף שנדר מקודם. וכן משמע מש"ס דסנהדרין (מ"ז ע"א) גבי אכל חלב ואחר כך נעשה פושעי אע"פ שהפריש הקרבן מקודם אין מקבלין ממנו אחר כך. וכן מבואר ברמב"ם פ"ג מהל' שגגות דנדרים ונדרות שורים בזה לענין חטאת ע"ש.

כנ"ל הק' יעקב.

נשאלתי פושעי ישראל שנדר קודם שנעשה פושעי אי רשאי לקבל ממנו הצדקה אחר שנעשה פושעי ישראל.

תשובה לא ידעתי מה קמסתפק לך, הלא הדין מבואר לפנינו ביורה דעה סי' רנ"ה בהגהות רמ"א, ובדרכי משה שם הוציא דין זה מתוספות דב"ב (דף ח' ע"א ד"ה יתיב רב יוסף) דמדמה נדר דבר לבית הכנסת לקרבן דאין מקבלין ממושעי ישראל, ע"ש. ואולי לכך נסתפק לך לפי שהש"ך (יו"ד שם ס"ק ה) כתב בשם תשובת מבי"ט (ח"א סי' רי"ד) וז"ל נראה שמקבלין מהן אע"ג דכתב אדם כי יקריב מכם בכס חלקתי היינו דוקא בקרבן ודמי ליה, אבל בהקדש לעניים או לבית הכנסת מקבלין ממושעי ישראל, ע"ש עכ"ל הש"ך. אבל ראיתי בגוף תשובת מבי"ט עצמי וראיתי שתשובתו בזה הוא כהלכתא דלא מטעם וראיה כלל, ואין דבריו כדאי לדחות דברי רמ"א שהם בנויים על יסוד דברי התוספות דשווים הם בזה. וכן מסתבר, דהא אפילו נדרים ונדרות שמקבלין מהם כדאיתא פ"ק דחולין מכם בכס חלקתי, אפילו הכי אין מקבלין ממושעי ישראל קרבנות, וכן פסק הרמב"ם פ"ג מהל' מעשה קרבנות. ואם כן דון מינה ק"ו

ספר חסידים

ואם יאמר אדם טעם משמו אין אומרים עליו ז"ל ולא שם רשעים ירקב. כי אם עשה טובה מן הדין היה שלא ליהנות ממנו כמו איש אלהים שצוהו הקב"ה שלא ליהנות מירבעם [ב] ואשר אליו נהנה מבשר אחאב מומר לתיאבון היה [ג] ד"א וטראת שעה היתה כי השביע שלא יאכילוהו והיו הטבחים אומרים לאחאב מרמה הוא שהעורבים לוקחים בעל כרחינו את הבשר ואם מומר רצה לבנות בית הכנסת או ס"ח להשכיר הסופר לכתבה אין שומעין לו ואין מקבלין ממנו [ו] דכתיב (חזקאל ו' י"א) הָחֵמָס קָם לְמַטֵּה רָשָׁע לֹא מֵהֶם לֹא נִתְּנִים מֵהֶם וְלֹכֵן יֵשׁ רָשָׁע שֶׁמִּהֵנָּה לְצִדִּיק וְלִבְסוֹר מִפְּסִיד הַצִּדִּיק כִּגְדֹה מֵה שֶׁנִּתְּנָה מִמֶּנּוּ עַל שֶׁמֶן וְהָיוּ מוֹכְשֵׁלִים לַפְּנִיךְ (ירמיה י"ח כ"ג) (א). ופעמים שהרשע מהנה לצדיק ומפסיד כדי שלא ינהה הצדיק מן הרשע וכתוב (משלי ט"ו כ"ז) ושווא מתנות יחית.

תרפ"ו מומר שאמר לצבור תשכירו לי לכתוב ס"ח במעות שלי לקרות בו בבית הכנסת לא יקבלו ממנו [א] שמה לאחר זמן יאמר תשיבו לי ס"ח שלי. ועוד שלא יתא גנאי משפחה של אותו מומר, ואם רוב ישראל נתנו המעות ומיעוט המומר ישתפו אותו עמהם ואם לאחר זמן יכולים המומרים או יורשיהן שבנכריים לומר תוחכו חלקנו ותנו לנו אל ישתפו אותו עמהם. ואם היהודים רבים מהמומרים ויכולים לסלק במעות אם ישאלו חלקם או יקבלו מהם ופעמים שיש כבוד למשפחה כי אומרים אע"פ שהוא מומר לבו לשמים (א) ואז יניחו לו לתת [ב].

תתקלח כתיב (משלי כ"א ט"ז) אדים תע"ה מדר"ך השכל בגמטריא משתמר מי שאמר דבר טעם מן התורה והמיר לעכ"ס אין אומרים אותו משמו [א]

מקור החסד

ישראל מהרי"א לנא (בואנוסאירס תשי"ד) או"ח סי' כ"ו. [ג] ע' חולין ה' ע"א ובהגהות הגר"ח שם ובשאלת יעביץ ח"א סי' ל, ובמשנית ע' כוורי מאמר ד סי' י"ד צו"ח שבויל בין סיעת ירבעם ובין סיעת אחאב הכולה גדולה כ"ר ובאוצר נחמד שם ע"י ויקרא רבה פ"ט. [ד] עין ש"ך יו"ד סי' רנ"ד סק"ה ומג"א סי' קנ"ד סי' י"ח ומשי"כ בהנהגות שם.

תרפ"ו [א] עין להלן סי' תתקל"ח, ובק"ע ע' בסי תורת חיים לאו"ח סי' קנ"ד ובמהר"ם שיק יו"ד ולי"א. [ב] ע' ש"ך יו"ד סי' רנ"ד ומג"א סי' קנ"ד סי' י"ח (רמ"א) וע' ש"ח חמד חלק ט פערקת המים כלל קנ"ו. תתקל"ח. [א] עין להלן סי' תתקנ"ו ובהנהגות שם. [ב] מליכ"א כ"ג ויעין שו"ת בית

מוז. לקבל מנכרי בצנעה

מותר לקבל צדקה מגוי בצנעה. והקשו גדולי האחרונים על היתר זה, דהרי אף בצנעה שייך ענין האיסור של "ביבש קצירה תשברנה". ולפי שמהתירוצים השונים עולים כמה דינים להלכה, נציין חמישה מהם:

(א) הדרישה¹⁴⁰ תירץ שרק לגבאי צדקה יש את האיסור של "ביבש קצירה תשברנה", אבל לאדם פרטי שיש לו הנאה אישית בקבלת צדקה מגוי, אין בכך איסור.

(ב) הט"ז¹⁴¹ כתב שרק כאשר הנכרי נותן לעניי ישראל בלבד אסור לקבל ממנו, אבל כאשר נותן גם לעניי נכרים וגם לעניי ישראל, אין איסור לקבל ממנו.

(ג) הראשון לציון¹⁴² חידש שרק בצדקה שנותנים המלך או השרים, שזה נחשב כאילו נותנת כל האומה, יש את האיסור, אבל בצדקה שנותן גוי יחיד אין את האיסור.

(ד) במעשה רקח¹⁴³ העלה שרק כשהנכרי נותן צדקה לרבים יש את האיסור, אבל כשנותן לישראל בודד אין בזה זכות גדולה כל כך, ולכן אין את האיסור.

(ה) בערוך השולחן¹⁴⁴ חולק על הג"ל וסובר, שרק במקום הברח גמור מותר ליטול בצנעה, אך אין זה היתר של לכתחילה¹⁴⁵.

מה. תרומה מנכרי לבית כנסת

אע"פ שאין מקבלים צדקה מנכרים, אבל מקבלים מהם תרומה לבית כנסת¹⁴⁶, מפני שתרומה לבית כנסת כמוה כהקדשת קרבן. וכשם שמקבלים קרבנות של נדרים ונדבות מנכרים¹⁴⁷, כך מקבלים מהם תרומה לבית כנסת (והטעם, שדווקא צדקה שהיא מכפרת אין מקבלים מהנכרים, משא"כ נדרים ונדבות אינם באים לכפרה, ולכן מותר לקבל מהם)¹⁴⁸.

נ. צדקה ממומר

בענין קבלת צדקה מישראל מומר יש בפוסקים שלש דעות:

(א) הרמ"א פוסק שאין מקבלים מישראל מומר תרומה לבית כנסת¹⁴⁹.

ואף לפי דעתו, כתב החת"ס¹⁵⁰ דמ"מ מקבלים ממנו צדקה לעניים, מפני שישראל אע"פ שחטא – ישראל הוא.

(ב) דעת המבי"ט שמקבלים ממומר תרומה לצדקה ולבית הכנסת, אע"פ שאין מקבלים ממנו קרבן – לפי שאין התרומה לבית הכנסת או לעניים נחשבת כקרבן¹⁵¹.

(ג) דעת השבוע יעקב¹⁵² שאין מקבלים ממומר תרומה לא לצדקה ולא לבית הכנסת.

נא. תרומה ממומר לכתובת ספר תורה

תרומה לכתובת ספר תורה דינה בתרומה לבית כנסת. לפיכך, לסוברים שאין מקבלים ממומר תרומה לבית כנסת, גם לכתובת ספר תורה אין מקבלים¹⁵⁷.

140. שם, אות א. וראה ט"ז להלן.

141. שם, ס"ק א. וראה שם דהקשה על הדרישה, וכי בשביל הנאתו מותר לעכב את הגאולה מישראל.

142. בשו"ע שם.

143. על הרמב"ם, הלכות מתנות עניים שם.

144. שם.

145. שכתב שם דהררשה של ביבש קצירה היא אסמכתא בעלמא, ולכן במקום הברח ואונס גמור מותר. ומדבריו משמע דמה שמותר לקבל בצנעה מיידי כשאין לו בריה אחרת, אבל אין זה היתר גמור. ובראשון לציון שם כתב ג"כ שכל שכול ליטול צדקה מישראל, אין לו ליטול מגוי אפילו בצנעה, מפני שגם בצנעה יש קצת חילול ה', וזייק כן מלשון הרמב"ם.

146. רמ"א בשו"ע שם, ע"פ תוס' בבא בתרא ח, א ד"ה יתיב.

147. חולין ח, א.

148. הגהות אשר"י, פרק קמא דבבא בתרא, על הרא"ש שם, אות לו. וכן הביאורו הט"ז והש"ך שם, ס"ק ד. ומשמע דכיון שיש לתרומה לבית הכנסת דין קרבן, אין לאסור לא משום הביון וחילול ה', ולא משום "ביבש קצירה תשברנה" (וראה בפתיחה, סעיף ג ס"ק א. דצדקה גדולה מקרבנות).

153. א"ח סימן קנ"ד, סעיף יא, ע"פ המהרי"ו וז"ל, דינים והלכות, סימן סז. וטעמו, שהרי התוס' בבא בתרא שם, התירו לקבל תרומה מגוי לפי שהיא כקרבן; וא"כ מטעם זה עצמו עולה שאין מקבלים ממומר, דהרי אין מקבלים קרבן ממומר.

154. בחידושי לבבא בתרא ח, א, ובהגותיו לשו"ע א"ח, סימן קנ"ד, סעיף יא בהגה.

155. הביא"ט הש"ך סימן רנ"ד, ס"ק ה, וז"ל: "ובתשובת מבי"ט חלק ב, סימן יד, דף קע"ד, נראה שמקבלים מן המומר, שכתב שם, אע"ג דאמרינן אדם כי יקריב מכם להוציא את המומר, היינו בקרבן ודמי ליה; אבל בהקדש לעניים או הקדש בית לבית כנסת כנדון דידן, מקבלים וכו'. ועיי"ש."

156. שו"ת, חלק ג, סימן פה.

157. מגן אברהם סימן קנ"ד, ס"ק יח. ועיין שם בשם ספר חסידים שטובר כמבי"ט הג"ל. וראה בהגהת חת"ס שם, שכתחילה כתב מדעת עצמו דבר וס"ת צרכי בית הכנסת אינם כקרבן (ושמהתוס' אין ראיה דהוה כקרבן ממש, אלא שהתוס' באים לאפקי דלא הוי צדקה). אך לבסוף מסיק שמהמגן אברהם בא"ח שם, ובזו"ר סימן רנ"ד, משמע דשרגא וכדומה הוה כקרבן. ולהלכה, מהמגן אברהם ספר חסידים והחת"ס עולה, שד"ן ס"ת צרכי בית הכנסת. וראה עניוין ל, מה שהבאנו בשם המהר"ם שיק, דלהכי צרכי בית הכנסת חשיבי כקרבן, משום שתפילה כקרבן, וכל צרכי תפילה בכלל זה. ויש להסתפק אם גם לימוד תורה חשוב כקרבן, וממילא ספר תורה נמי חשוב כקרבן.

משה

יורה דעה - חלק ב - סימן קיז

אגרות

בדבר בענקטס לכוונת אספת כספים לדבר מצוה אם מותר לכבוד נכרי

מכוער שאין להגבאים ומנהלים של מוסד מצוה לעשות זה אף שאין בו איסור ממש ויטריחו להשתדל להשיג כל הוצרך מיתודים החייבים בהמצוה.

ובאם צריכים לעשות בענקטס לאוהי נכרי שעשה טובה לבני העיר להכרת טובת על מה שעשה להם מכבד ולא למטרת אספת כספים לצדקה הוא דבר המתור ממש.

משה פיינשטיין

ידידו מקורו,

ובדבר שהיהודים רוצים לעשות בענקטס לכבוד נכרי באיזה אולם כדי שיבואו בשבילו הרבה אורחים ויתנדבו בשבילו עבור הדבר מצוה, אין לומר שהוא דבר איסור ממש, שמצד ביבש קצירה שאיתא בב"ב דף י' כיון שמה שיתקבץ לצדקה על ידו הרי כוונתו אינו למצוה אלא לכבוד שאין בו זכות ומצוה כל כך. ואם בשביל טעם חלול השם שצריכין להנכרי דאיתא ברש"י טהורין דף כ"ו וטעם זה נפסק להלכה